

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3077/2024
11.06.2026. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Зорице Булајић и Ирене Вуковић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Мирослав Исаковић, адвокат из ..., против тужене РС, Министарство унутрашњих послова, ПУ у Пожаревцу, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Пожаревцу, ради уплате доприноса, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 3253/23 од 04.04.2024. године, исправљене решењем истог суда под истим бројем од 04.06.2024. године, у седници одржаној 11.06.2026. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ усваја ревизија тужиоца, па се **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 3253/23 од 04.04.2024. године, исправљена решењем истог суда под истим бројем од 04.06.2024. године, тако што се одбија жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Пожаревцу П1 30/23 од 24.08.2023. године у делу става првог изреке којим је обавезан тужени да за тужиоца уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, Филијала Пожаревац на месечне износе разлике плате наведене у том ставу (досуђене правноснажном пресудом Основног суда у Пожаревцу П1 345/20 од 29.09.2022. године), као и у ставу другом изреке.

У преосталом делу, у погледу захтева да се тужиоцу призна стаж осигурања у увећаном трајању са степеном увећања 12/16 за период од 02.06.2015. године до 01.03.2016. године, те да се доприноси из става првог изреке обрачунају и уплате по основу стажа осигурања који се рачуна са увећаним трајањем, ревизија тужиоца се **ОДБИЈА** као неоснована.

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Пожаревцу П1 30/23 од 24.08.2023. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу за период од 02.06.2015. године до 01.03.2016. године призна стаж осигурања у увећаном трајању од 12/16 и да по основу

изгубљене зараде, а за стаж осигурања у увећаном трајању од 12/16 на име тужиоца уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду пензијског и инвалидског осигурања, Филијала Пожаревац, према стопи одређеној у складу са законом у време исплате и то:

- за месец јун 2015. године, на износ од 24.035,58 динара,
- за месец јул 2015. године, на износ од 25.180,12 динара,
- за месец август 2015. године, на износ од 25.180,12 динара,
- за месец септембар 2015. године, на износ од 25.180,12 динара,
- за месец октобар 2015. године, на износ од 25.180,12 динара,
- за месец новембар 2015. године, на износ од 25.294,91 динара,
- за месец децембар 2015. године, на износ од 25.800,82 динара,
- за месец јануар 2016. године, на износ од 25.800,82 динара,
- за месец фебруар 2016. године, на износ од 25.800,82 динара,
- за месец март 2016. године, на износ од 1.121,77 динара,

Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 248.683,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3253/23 од 04.04.2024. године, која је исправљена решењем истог суда под истим бројем од 04.06.2024. године, првостепена пресуда је преиначена, тако што је тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужена да тужиоцу за период од 02.06.2015. године до 01.03.2016. године призна стаж осигурања у увећаном трајању од 12/16 и да по основу изгубљене зараде, а за стаж осигурања у увећаном трајању од 12/16 на име тужиоца уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду пензијског и инвалидског осигурања, Филијала у Пожаревцу, према стопи одређеној у складу са законом у време исплате, и то: на месечне износе наведене у овом ставу за период од јула 2015. године, закључно са мартом 2016. године. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 37.500,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену благовремену ревизију изјавио је тужилац, побијајући је у целини, због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20 и 10/23-др закон), Врховни суд је нашао да је ревизија тужиоца делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Тужилац је свој тужбени захтев формулисао на начин да се обавезе тужена да му „призна стаж осигурања у увећаном трајању од 12/16“, и да по основу изгубљене зараде, а за стаж осигурања у увећаном трајању, на његово име уплати доприносе на месечне износе досуђене разлике плате. Права из пензијског и инвалидског осигурања остварују, сагласно члановима 82. и 84. Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник РС“, бр.34/23...76/23), у управном поступку код надлежног Фонда, па суд опште надлежности није надлежан да у парници, утврђује да се одређени период осигуранику рачуна као стаж осигурања са увећаним трајањем. Међутим, из садржине тужиочевог захтева, тужбених навода и држања тужиоца у поступку, јасно произлази да тужилац од суда не тражи да уместо Фонда, ауторативно утврди својство његовог пензијског стажа, већ јединствену чинидбу која се састоји у томе да послодавац на

његово име уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање на досуђену разлику плате, при чему део захтева који гласи на „признавање“ стажа у увећаном трајању нема значење самосталног декларативног захтева, него означава правни основ и начин обрачуна тражене чинидбе, а то је захтев да уплаћени доприноси обухвате и додатни допринос по основу стажа који се рачуна са увећаним трајањем 12/16. Тако схваћен захтев је у целини кондемпнаторан, а за такав захтев судска надлежност постоји јер према правном схватању Грађанског одељења Врховног касационог суда од 12.03.2019. године, суд је надлежан да у парничном поступку одлучује о захтеву запосленог да послодавац уплати доприносе за обавезно социјално осигурање одговарајућим организацијама обавезног социјалног осигурања, и то без обзира на то да ли је такав захтев једини предмет спора. Тим захтевом се не остварује право из социјалног осигурања пред Фондом, већ се тражи испуњење обавезе послодавца, којим се запосленом тек могућава да, уз испуњење осталих законских услова, права из осигурања оствари пред надлежним фондом. На овај начин захтев тужиоца посматрали су и нижестепени судови, који тужбу тужиоца у овом делу нису одбацили већ су о захтеву одлучивали мериторно.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био запослен код тужене до ...2016. године, када је отишао у пензију. Пре одласка у пензију, решењем ПУ у Пожаревцу број 112-975/01 од 05.06.2015. године, тужилац је био привремено удаљен из МУП-а РС, почев од 02.06.2015. године до окончања дисциплинског поступка који је покренут Закључком ПУ у Пожаревцу од 05.06.2015. године. За време трајања привременог удаљења, тужилац је примао накнаду плате у висини од $\frac{1}{2}$ плате. Решењем дисциплинског старешине ПУ у Пожаревцу Дс бр.116-1-19/15 од 16.12.2015. године, тужиоцу је изречена дисциплинска мера условног престанка радног односа са роком проверавања до шест месеци и кумулативно новчана казна у износу од 30% од месечне плате запосленог у времену од 1 месеца. Решењем Већа дисциплинске комисије Дк бр.116-4/16-1 од 24.02.2016. године, наведено решење је потврђено. Тужилац је оспоравајући законитост решења Већа дисциплинске комисије МУП-а РС, поднео тужбу Управном суду који је донео пресуду У 5651/16 од 15.03.2019. године, којом је тужба уважена, а решење Дисциплинске комисије од 24.02.2016. године је поништено и предмет враћен надлежном органу на поновно одлучивање. У поновном поступку, решењем МУП-а РС, Дисциплинске комисије већа у Крагујевцу Дк бр.116-4/16-1-1 од 03.06.2019. године, обустављен је дисциплински поступак против тужиоца због наступања застарелости вођења дисциплинског поступка.

У овом поступку Основни суд у Пожаревцу донео је правноснажну пресуду П1 345/20 од 29.09.2022. године, којом је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде штете по основу мање исплаћене зараде исплати појединачне месечне износе за период од јуна 2015. године закључно са мартom 2016. године, по основу разлике између исплаћене плате за време привременог удаљења до пуне плате.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је захтев усвојио, налазећи да досуђена разлика представља плату на коју се дугују доприноси, а да обустава дисциплинског поступка значи да је удаљење остало без основа, због чега тужиоцу за спорни период припадају сва права као да је радио, укључујући и стаж, односно обрачун доприноса са увећаним трајањем 12/16.

Другостепени суд је, третирајући захтев као јединствен и неразлучив, исти одбио у целини са образложењем да тужиоцу обрачуни по основу увећаног стажа не припадају јер у спорном периоду није ефективно радио.

Погрешан је приступ другостепеног суда по коме околност да тужиоцу не припада обрачун доприноса са увећаним трајањем повлачи одбијање захтева у целини. Наиме, захтев за уплату доприноса на досуђену разлику плате „за стаж осигурања у увећаном трајању 12/16“, по својој садржини у себи спаја две квантитативно и правно раздвојиве обавезе: обавезу уплате доприноса за пензијско и инвалидско осигурање на разлику плате као законску основицу, која постоји независно од својства стажа, и обавезу увећаног обрачуна односно додатног доприноса по основу стажа осигурања који се рачуна са увећаним трајањем. Тражена уплата доприноса обрачунатих са увећаним трајањем нужно у себи садржи уплату редовно обрачунатих доприноса на исту основицу и за исти период, па досуђење редовних доприноса није досуђење нечег другог, већ досуђење мањег у оквиру истог захтева, што омогућава суду да у границама постављеног захтева (члан 3. став 1. ЗПП), захтеву тужиоца делимично удовољи.

О праву тужиоца на разлику између исплаћене накнаде плате и пуног износа основне плате, у току овог поступка одлучено је правноснажном пресудом. Према члану 105. став 2. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр.24/05...95/18), доприноси који се плаћају из зараде, односно плате из члана 184. став 3. Закона о полицији („Сл. гласник РС“, бр.6/16...87/18), које је послодавац дужан да обрачуна и уплати у своје име а у корист запосленог, саставни су део зараде, односно плате и представљају потраживање запосленог из радног односа. Из овога следи да право запосленог на зараду обухвата њен бруто износ и да обавеза послодавца није у целини испуњена исплатом нето износа, већ тек обрачуном и уплатом припадајућих доприноса. Према Закону о доприносима за обавезно социјално осигурање („Сл. гласник РС“, бр.84/2004...92/23), основицу доприноса за запослене чини зарада, односно плата и накнада плате (члан 13), а послодавац је обвезник обрачунавања и плаћања доприноса из основице и на основицу за запослене (члан 51). Према члану 46. Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник РС“, 34/2003...86/2019), у стаж осигурања, осигуранику се рачуна време за које му је плаћен допринос, а према члану 120. истог закона, осигураник који нема уплаћене доприносе за цео период обавезног осигурања, права из пензијског и инвалидског осигурања остварује и користи сразмерно периодима за које су доприноси уплаћени. У одсуству уплате доприноса на досуђену разлику, тужилац би, дакле, у остваривању права из пензијског и инвалидског осигурања трпео последице у виду ниже основице од оне која му по закону припада иако му је пуна плата, односно накнада плате за спорни период правноснажно призната. Обавеза уплате доприноса стога дели правну судбину главног потраживања. Када је послодавац правноснажно обавезан на исплату разлике плате, дужан је да на ту разлику, обрачуна и уплати надлежном фонду и припадајуће доприносе за пензијско и инвалидско осигурање. За овај део обавезе без значаја је околност да тужилац у спорном периоду није ефективно радио, којом другостепени суд образлаже одбијање захтева у целини, јер основ редовних доприноса није ефективан рад, већ исплаћена плата, односно накнада плате као законом прописана основица, а период за који је допринос плаћен улази у стаж осигурања независно од тога да ли је рад стварно обављан (члан 46. и 48. Закона о пензијском и инвалидском осигурању).

С обзиром да је првостепени суд правилно оценио приговор застарелости сагласно одредби члана 196. Закона о раду, Врховни суд је у ставу првом изреке применом члана 416. став 1. ЗПП, ревизију у овом делу усвојио и побијану пресуду преиначио тако што је жалбу тужене одбио и првостепену пресуду у том делу потврдио.

У преосталом делу – у погледу захтева да се тужиоцу призна стаж осигурања у увећаном трајању 12/16, односно да се доприноси на досуђену разлику обрачунају и уплате по основу стажа осигурања који се рачуна са увећаним трајањем, ревизија није основана.

Институт стажа осигурања са увећаним трајањем, уређен је одредбама чланова од 52. до 59. Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Према члану 52. став 1. Закона, осигуранику који је радио на нарочито тешким, опасним и за здравље штетним радним местима, односно пословима и осигуранику који ради на радним местима, односно пословима на којима после навршења одређених година живота не може успешно обављати своју професионалну делатност, стаж осигурања у ефективном трајању рачуна се са увећаним трајањем, под условима утврђени овим законом. Према члану 54. став 2. стаж осигурања се увећава само за време које је ефективно проведено на раду, а према члану 55. став 2. запосленом у Министарству унутрашњих послова, сваких 12 месеци ефективно проведених на тим пословима, рачуна се највише као 16 месеци стажа осигурања у зависности од тежине послова, под условима из члана 54. закона. Са тим је сагласан и Закон о доприносима за обавезно социјално осигурање, према коме је послодавац обвезник додатног доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за стаж осигурања који се запосленом рачуна са увећаним трајањем, у складу са законом (члан 10) при чему су и стопе додатног доприноса одређене према томе како се рачуна ефективних 12 месеци рада (члан 46). Обавеза плаћања додатног доприноса, дакле, законом је конституисана као обавеза која прати ефективан рад на одређеним пословима, а не само постојање радног односа на радном месту за који је утврђен увећани стаж.

Дакле, за рачунање стажа са увећаним трајањем, кумулативно се захтева да је реч о радном месту за које је у прописаном поступку утврђено да се стаж рачуна са увећаним трајањем, и да је осигураник на тим пословима ефективно радио. У конкретном случају, први услов је испуњен али не и други, јер тужилац услед привременог удаљења са рада, полицијске послове није ефективно обављао у том периоду. Смисао института увећаног стажа јесте компензација за стварне изложености повећаним напорима, опасностима и штетностима које обављање одређених послова објективно носи, због чега је законодавац императивном нормом члана 54. став 2. Закона, признавање овог права ограничио на време ефективног рада. При томе је мерило овог критеријума објективно - да ли је запослени радио или не, док одсуство са рада као и кривица за то одсуство, немају значај.

Неосновано се ревизијом истиче да правноснажна обустава дисциплинског поступка чини удаљење са рада неоснованим од самог почетка, из којих разлога тужилац треба довести у положај у коме би се налазио као да удаљења није ни било, у свим правима, укључујући и стаж осигурања са увећаним трајањем и на њега обрачунате доприносе. Овај ревизијски навод погрешно полази најпре од тога да је удаљење, због исхода дисциплинског поступка, било незаконито. Привремено удаљење са рада није дисциплинска мера ни санкција, већ превентивна и привремена мера

обезбеђења несметаног вођења поступка и заштите интереса службе, чија законитост се цени према условима који су постојали у моменту његовог одређивања, а не према коначном исходу поступка поводом кога је одређено. Обустава дисциплинског поступка услед застарелости његовог вођења, не значи да је утврђено да је решење о удаљењу било незаконито. Затим, ревидент погрешно сматра да отклањање последица удаљења мора обухватити сва права тужиоца, као да је тужилац радио. Закон, међутим, за случај удаљења после кога дисциплинска одговорност није утврђена прописује тачно одређену последицу, а то је исплата разлике између исплаћене накнаде и пуног износа плате, уз коју иде и уплата доприноса на ту разлику, како је напред изложено. Тиме се тужилац у погледу плате, основице осигурања и стажа осигурања у ефективном трајању у потпуности изједначава са запосленим који је радио. Даље од тога се међутим не може ићи јер се увећани стаж не везује за плату и доприносе, већ за чињеницу да је осигураник стварно радио на тешким, опасним и по здравље штетним пословима и био изложен ризицима које такав рад носи. Плата се накнадно може исплатити, доприноси се накнадно могу уплатити, али се рад који није обављен и изложеност која није постојала не могу накнадно створити. Тужилац за време удаљења полицијске послове није обављао, па нема ни основа за компензацију која се даје управо због њиховог обављања.

Из изнетих разлога, а како се ревизијом у овом делу не доводи у сумњу правилност примене материјалног права од стране другостепеног суда, Врховни суд је применом члана 414. став 1. ЗПП, ревизију тужиоца у преосталом делу одбио као неосновану и одлучио као у ставу другом изреке.

Имајући у виду делимичан успех тужиоца у поступку по ревизији, Врховни суд је на основу члана 165. у вези члана 153. ЗПП, одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић